

REE7777

RE: VII PARKAS KLAIPÉDOJE

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. ESAMA SITUACIJA

Projektuojama teritorija yra pietinėje Klaipėdos miesto dalyje. 1974-1985 m. suplanuoto VII gyvenamojo rajono rytiniame pakraštyje. Labiausiai urbanizuota ir mažiausiai vertingų želdinių turinti vieta mieste, šiuo metu kenčianti nuo triukšmo ir taršos, stokoja viešosios erdvės gyventojų rekreacijai ir socialiniams – kultūriniais poreikiais. Maždaug 900 m besitęsianti rytinė parko sklypo dalis ribojasi su magistraline B kategorijos gatve – Šilutės plentu, kuris yra vienas pagrindinių triukšmo ir kietųjų dalelių taršos šaltinių aplinkiniams gyvenamiesiems namams. Prastą gyvenamosios aplinkos kokybę iliustruoja ir Klaipėdos miesto savivaldybės 2019 m. atliktos miesto gyventojų apklausos rezultatai. Iš pietinės miesto dalies norėtų išsikelti apie 39 proc. gyventojų. Labiausiai savo gyvenamą vietą norėtų keisti Bandužių gyvenamojo rajono gyventojai (65 proc.). Klaipėdos miesto bendrojo plano sprendiniuose (2021 m.) šio rajono rytinis pakraštys nurodytas kaip planuojamas atskiras rekreacinės paskirties želdynas, kuris yra gyvybiškai svarbus ir reikalingas siekiant gerinti gyvenamosios aplinkos kokybę.

2. PROJEKTO IDĖJA

Parko idėja - Re: VII – Bandužių rajono atsinaujinimas.

Viena iš priešdėlio RE reikšmių yra veiksmo atnaujinimas, priešingas veiksmas. Tai raktiniai žodžiai, nusakantys projekte pateikiamus sprendinius, siekiant geresniam gyvenimui prikelti pietrytinį Klaipėdos miesto pakraštį. Šiuo metu neišnaudojamame miesto plote kuriamas parkas kviečia kadaise buvusį septintąjį rajoną pamatyti naujai – kaip žalią, saugų, kviečiantį bendravimui ir pritaikytą aktyviam laisvalaikiui rajoną. Aplinkos kokybė gerinama nepamirštant vietos istorijos, susiklosčiusių erdvių aplinkos principų. Rajono aplinkoje vyraujanti pastatų ir gatvių, takų meridianinė ašis bei 45°- 90° kampų kryptys pereina ir į parko erdvinę struktūrą, o buvusių kaimų istorijos įprasminamos vaismedžių sodu.

Projektuojamas parkas atnaujina ar suteikia vietą naujai įsikurti įvairioms ekologiniu, urbanistiniu, socialiniu požiūriu svarbioms sistemoms bei elementams. Pasitelkus želdinius sukuriama buveinės smulkiajai faunai – vabzdžiams, paukščiams, smulkiems žvėreliams taip pat gausinama biologinė įvairovė. Prisitaikant ir papildant natūralų teritorijos reljefą – daubas, kuriama tvari paviršinio vandens valdymo sistema, leidžianti surinkti visos teritorijos kritulių vandenį jo nedrenuojant į miesto lietaus nuotekų tinklus. Šie principai kuria natūraliai gamtai artimą aplinką, kokiaje kokybiškai ilsėtis gali svarbiausias miesto elementas – žmogus.

Parke formuojamos žalumos apsuptos erdvės įvairiausioms veikloms – bendravimui, aktyviam laisvalaikiui, edukacijai, pritaikytos visų amžiaus grupių ir poreikių žmonėms. Visas funkcijas parko viduje bei su rajono ir miesto infrastruktūra jungia patogi takų sistema, pritaikyta pėstiesiems bei dviratinkams. Kuriamos žiedinės takų trasos, integruojančios esamus pėsčiųjų srautus ir susijungiančios su Bandužių, Kuncų, Budelkiemio gatvėmis bei jose esančiais 5-10 aukštų gyvenamaisiais namais. Parko meridianinės krypties takas jungia Jūrininkų pr. pietuose ir Smiltelės g. šiaurėje, atkartodamas Šilutės pl. kryptį, kviečia pėsčiuosius naudotis vaizdingesniu ir bent trumpam į gamtą mieste leidžiančiu pabėgti taku.

3. FUNKCINIS ZONAVIMAS

Parko funkcinis zonavimas ir erdvių sistema kuriama įvertinus aplinkinės teritorijos gamtines sąlygas, esamus funkcinis ryšius ir gyventojų poreikius. Viena didžiausių rajono problemų – triukšmo ir kietųjų dalelių tarša nuo Šilutės pl. sprendžiama formuojant apsauginę želdinių juostą. Šis sprendinys taip pat yra karkasas parko erdvių sistemai. Želdynui skirtos teritorijos forma driekiasi beveik visu pietrytiniu rajono kraštu ir sudaro gan didelį plotą, todėl siekiant patogumo gyventojams ji suskaidoma į keletą mažesnių erdvių su panašiomis funkcijomis, sujungtų takais. Tokiu būdu rajono gyventojai trumpiausiu keliu gali pasiekti pageidaujamas veiklas parke – aktyvaus laisvalaikio ir vaikų žaidimų aikštelės, pažintinį taką, ramaus poilsio aikštelės, susirinkti skirtas didesnes universalias pievas.

Atvira didžiausia erdvė renginiams numatoma centrinėje parko dalyje šiauriau Klaipėdos Varpo gimnazijos. Lankytojai galės atvykti viešuoju transportu iki stotelės bei dviračių taku palei Šilutės plentą. Taip pat greta renginių erdvės projektuojama nauja automobilių stovėjimo aikštelė į kurią patenkama iš Budelkiemio gatvės. Didžiosios parko erdvės, kurios gali būti naudojamos įvairiai funkcijai bei sporto aikštynai planuojami netoliese esančių mokslo įstaigų, numatant takus – ryšius patogiam judėjimui.

Visoje parko teritorijoje prioritetą teikiamas gyventojų aplinkos sąlygų gerinimui. Palei pastatus formuojami intensyviai apželdinti plotai, atitraukiantys triukšmingas parko veiklas nuo namų. Šios želdinių grupės taip pat svarbios vidinio parko gamtinio karkaso kūrimui – sudaro buveines smulkiai faunai, didina biologinę įvairovę. Šalia šių želdinių projektuojamas mažo intensyvumo gamtinis – edukacinis takas, skirtas supažindinti lankytojus su ekologinės pusiausvyros palaikymo svarba miestuose. Vakariniame parko pakraštyje siūloma įrengti rajono bendruomenės sodą – patrauklų įrankį rajono bendruomeniškumo skatinimui, ekologinio švietimo sklaidai. Atokiausiai nuo gyvenamųjų namų prie Šilutės pl. apsauginės želdinių juostos planuojamos triukšmingesnės veiklos, aktyvaus laisvalaikio, sporto ir vaikų žaidimų aikštelės, šunų vedžiojimo aikštelė.

4. ŽELDINIŲ TVARKYMO SPRENDINIAI

Parko teritorijoje saugomi esami geros būklės želdiniai bei gausiai papildomi naujais. Sodinamų medžių rūšys parenkamos būdingos Lietuvai ir pamario kraštui, prisitaikiusios prie klimato sąlygų ir atsparios intensyviems vėjams bei užterštam miesto orui. Parko želdiniai formuoja funkcines erdves bei vizualinius ryšius su gyvenamuoju rajonu, o tuo pačiu kuria mikroklimatą - mažina vėjuotumą, reguliuoja temperatūrą. Projektuojami parko želdiniai visapusiškai gerins vietovės aplinką.

Apsaugant teritoriją nuo besiribojančių gatvių taršos ir formuojant išorinį parko erdvinį karkasą, sodinamos didelės želdinių grupės - medžiai su gausiu krūmų pomedžiu palei Šilutės plentą. Siūloma greta esamų mažalapių liepų sodinti 2 – 3 eiles kitų rūšių liepų, kaip europine liepa ‚Pallida‘ (lot. *Tilia europæana*). Šie medžiai plačiai naudojami visoje Europoje miestuose dėl atsparumo. Parko vidinėje pusėje prie pasivaikščiojimo takų, liepų masyvai papildomas keliomis grupėmis sidabrinių klevų (lot. *Acer saccharinum*), kurių laja rudenį nusidažo skaisčiai geltonais atspalviais.

Vidinė parko erdvių struktūra formuojama pasitelkiant medžių grupes. Paprastojo buko, paprastojo skroblo, paprastosios eglės, juodalksnio, paprastojo ir švedinio šermukšnių gojeliai didina parko estetinį patrauklumą įvairiais metų laikais, skatina biologinę įvairovę bei suteikia šešėlį parko lankytojams. Siekiant papuošti projektuojamą parką, planuojama sodinti keletą išskirtinių medžių soliterų – europinį maumedį, sidabrinę liepą, paprastąją vinkšną, geltonžiedį kaštoną, baltąjį gluosnį.

Parko apsauginiame ruože palei Klaipėdos Varpo gimnazijos stadioną drėgnesnėje vietoje numatoma sodinti juodalksnių (lot. *Alnus glutinosa*), paprastųjų eglių (lot. *Picea abies*) paprastųjų klevų (lot. *Acer platanoides*) bei paprastųjų bukų (lot. *Fagus sylvatica*) grupes.

Pamario kraštui būdingas ir kitur Lietuvoje dėl šaltesnio klimato retai augantis paprastasis bukas (lot. *Fagus sylvatica*) mėgstantis derlingą dirvą ir gerai auga drėgname pajūrio klimate. Šio parko išskirtinumas galėtų būti paprastųjų bukų guotai, kurie stiprintų pamario krašto vizualinį identitetą.

Bandužių kaimo sodybų vietoje (prie sklypo Budelkiemio g. 5) įprasminat istorinę atmintį išilgai pėsčiųjų tako siūlome įkurti vaismedžių sodą. Geometriškai griežtai išdėstytoje vaismedžių grupėse numatoma sodinti vyšnių, slyvų, obelių vaismedžių. Šiauriau projektuojamame namų bendruomenės sode planuojami vaiskrūmiai ir žemaūgiai vaismedžiai.

Projektuojamos dendrologinės kompozicijos leidžia skirtingais metų laikais matyti rūšies ar veislės išskirtinumą ir puošnumą (pvz. anksti išsprogstantys pumpurai ir lapai, vasarą žydintys medžiai, įvairių spalvų lapai rudenį).

Formuojamos baltosios sedulos, baltosios meškutės, paprastojo šaltekšnio ir kitų rūšių krūmų grupės leidžia parke apsigyventi didesnei smulkių paukščių įvairovei, pasislėpti smulkiai faunai.

Siekiant parke sukurti natūralaus gamtos prieglobsčio įspūdį atsisakyta daugeliui parkų būdingo formalaus gėlyno elemento. Vietoj to, parke kuriamos natūralioms augavietėms artimos žolinių augalų sistemos. Toks sprendimas sumažina parko tvarkymo išlaidas, sudaro sąlygas natūraliai vystytis biologinei įvairovei taip pat sudaromos galimybės parko lankytojams atrasti naują tvaresnį požiūrį į augalus.

Žemiausiose parko vietose, natūraliose esančiose ir naujai formuojamose daubose planuojama surinkti parko teritorijos paviršinį vandenį. Dalis greta esančių pievų bus užliejamos pavasario polydžio ar vasaros liūčių metu. Šiose vietose siūloma išlaikyti retai šienaujamas pievas ir vietinės floros, šlapių vietų, pakrančių augaliją bei ją pagausinti įterpiant Lietuvos klimate puikiai prisitaikiusius daugiamečius žolinius augalus. Retai šienaujamas pievas siūloma formuoti įsėjant atrinktos kompozicijos sėklų mišinį, sudarytą iš vietinių pievų augalų sortimento.

5. ERDVINIŲ – FUNKCINIŲ JUNGČIŲ SPRENDINIAI

Projektuojamo parko erdves jungia pėstiesiems, dviratininkams, kitoms lėtojo susisiekimo priemonėms pritaikyti takai. Parke kuriama žiedinė takų sistema leidžia pasivaikščioti įvairaus ilgio trasomis. Teritorijoje ryškus pagrindinis takas, jungiantis visas parko zonas, besidriekiantis išilgai Šilutės plentui. Mažesnio intensyvumo gamtinis takas su informaciniais stendais, skirtas edukacinei funkcijai atlikti. Esami pėsčiųjų srautai teritorijoje integruoti į parko takų sistemą trumpiausiu keliu nukreipiant parko lankytojus į pagrindines parko zonas, o tranzitu einančius pėsčiuosius – į traukos taškus už parko teritorijos ribos. Naujai automobilių stovėjimo aikštei vieta parinkta prie parko centrinėje dalyje projektuojamos didžiausios renginiams skirtos erdvės.

6. MAŽOSIOS ARCHITEKTŪROS IR PARKO ĮTAISINIŲ KONCEPCIJA

Parkui siūlomi aiškių geometrinių formų įtaisiniai, kurių stilistika ir formos išraiška būtų artima griežtą geometrinių charakterį pabrėžiančiai rajono erdvių struktūrai ir esamų daugiabučių namų architektūrai. Projektuojamam parkui parinktas nedažytas cinkuotas plienas suolų, kėdžių, stalų, tvorų ir pavėsinių - pergolių elementams, siekiant spalvinio vientisumo. Pavėsinėse – pergolėse numatomi universalūs baldai: stalai su suolais skirti bendravimui, suolai poilsiui ir patogūs lengvos metalinės konstrukcijos krėslai kviesių lankytojus pasėdėti ramumoje, mažomis grupėmis ar pavieniui. 3 m aukščio pavėsinė – pergolė su plokščiu stogu ir vietomis vijokliais

apželdintais segmentais įsilies į aplinką. Skvero lankytojai skatinami šiukšles mesti atsakingai, jas rūšiuoti. Šiukšlių dėžėms vietos parenkamos nišose prie pagrindinių takų išėjimų, toliau nuo suolų, išvengiant nemalonių kvapų, kurie gali skliti iš dėžių. Dviračių stovai projektuojami prie pagrindinių parko erdvių ir traukos taškų šalia pagrindinio parko tako.

7. INŽINERINIAI SPRENDINIAI

Parke siūloma pritaikyti tvarios vandentvarkos principus, pasinaudojant esamomis gamtinėmis sąlygomis. Projektuojamai teritorijai būdingos šlapynės prie kurių priderinus tinkamus pėsčiųjų takų ir pievų nuolydžius galima efektyviai surinkti visą paviršinį vandenį bei jį sugerdinti į gilesnius grunto sluoksnius papildomai nedrenuojant į miesto lietaus nuotekų tinklus.

Projektuojama teritorija apšviečiama energiją taupančiais LED šviestuvais, su autonomiška valdymo sistema reaguojančią į esamas sąlygas. Siūlomi universalūs prožektoriniai šviestuvai. Priklausomai nuo vietos ir reikiamo apšviesto ploto naudojamos 5, 6 ir 8 m atramos su reikiamu kiekiu reguliuojamų prožektorių, kurių optika ir galia parenkama pagal poreikį. Kryptinių šviestuvų – prožektorių kryptys galėtų būti keičiamos atradus pasikeitimams ar laikiniems objektams (vasaros – žiemos metu ar atsiradus meniniams objektams), takams ir svarbiausiems akcentams. Plačiuosius takus, atviras ir daugiausiai grindinio turinčias erdves siūloma praturtinti dekoratyviais šviesos akcentais – trafaretų projektoriais. Tamsiu paros metu grindiniai apšviečiami subtiliais ornamentais. Projektoriai integruojami į šviestuvų atramas, o jų šviečiamo ornamento trafaretai lengvai keičiami. Tai suteiks galimybę parko akcentus pritaikyti sezoniškumui, papuošti švenčių metu (pvz. Kalėdų šventėms).

8. TVARUMO SPRENDINIAI

Ieškant tinkamiausių parko koncepcijos sprendinių didelis dėmesys buvo skirtas jų tvarumui. Parko erdvės projektuotos naudojant susijungiančių želdinių principą, kuriant vidinį teritorijos gamtinį karkasą ir naują žaliają jungtį tarp gretimų miesto želdynų. Parko erdvėse numatytos funkcijos tarnauja rajono gyventojų poreikiams – aktyviam, ramiam poilsiui, bendruomeniškumo skatinimui, edukacijai ir nekonkuruoja su kuriama gamtine aplinka. Parke naudojamos įtaisinių medžiagos pasirinktos vadovaujantis kaštų taupumo principu bei vertinant poveikį aplinkai, todėl teikta pirmenybė mažiausiai chemiškai apdorojamoms, lengvai perdirbamoms ir vietinėse rinkose randamoms medžiagoms, tokioms kaip termomediena ir nedažytas cinkuotas plienas.

Pagrindinio parko tako dangai parenkamas asfaltas. Tokio tako įrengimui nereikia bortų, todėl sumažėja įrengimo kaštai, o naujai sukurtos asfalto formulotės panaudojant ligninę ir augalinių aliejų atliekas kaip rišiklius vietoj bitumo, didina šios dangos ekologiškumą.

Projektuojami teritorijos apšvietimo sprendiniai suderinami su gamtinėmis sąlygomis – šviečiamos tik būtiniausias parko vietos ir vengiama perteklinės šviesos taršos. Nuolatos apšviestuose medžiuose ir kituose gamtiniuose elementuose sutrikdomas smulkiosios faunos gyvenimo sąlygos, lemiančios ekosistemos disbalansą.

9. BENDRIEJI RODIKLIAI IR ŽELDYNŲ ĮRENGIMO PRELIMINARI KAINA

Želdyno rodikliai	Matavimo vnt.
Teritorija	
Stabilizuoto grunto pėsčiųjų takas	900m ²
Asfalto dangos pėsčiųjų, dviračių, kito lėtojo transporto takas	6500m ²
Bendras automobilių aikštelių/dangų plotas	700m ²
Sporto, vaikų žaidimų aikštelių dangų plotas	6000m ²
Naujai projektuojamų automobilių stovėjimo vietų skaičius	29vnt.
Želdiniai	
Bendras apželdinamas plotas	47000m ²
Sodinamų medžių kiekis, vnt.	900vnt.
Sodinamų krūmų kiekis, vnt.	1450vnt.
Retai šienaujama pievų ir šlapynių žolinių augalų grupių plotas	1130 m ²
Įrenginiai/statiniai	
1. Parkiniai suolai	40
2. Pikniko stalai	20
3. Sėdėjimo platformos	15
4. Pergolės moduliai	20
5. Bendruomenės sodo pavėsinės moduliai	13
6. Bendruomenės sodo šiltnamis	1
Želdyno įrengimo skaičiuojamoji kaina	
Iš viso:	2,3 mln. Eur